

درس پنجم:

باورها و ارزش های بنیادین فرهنگ
غرب

مای دارس

گروه آموزشی عصر

www.mv-dars.ir

سکولاریسم و دنیوی گرایی

- ▶ رابطه عقاید و ارزش های بنیادین فرهنگ غرب با رفتارها و هنجارهای غربی؟
- ▶ عقاید و ارزش های بنیادین هر فرهنگ، عمیق ترین لایه های آن را تشکیل می دهند. رفتارها و هنجارهای مختلف غربی که در پوشش رویکردهای مذهبی، فلسفه ها، مکاتب و ایدئولوژی های مختلف شکل گرفته اند، ریشه در عقاید و ارزش های بنیادین آنها دارند.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.mv-dars.ir

عقاید و ارزش های بنیادین فرهنگ

اول: هستی شناسانه

دوم: انسان شناسانه

سوم: معرفت شناسانه

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.mv-dars.ir

عقاید و ارزش های بنیادین فرهنگ غرب کدام اند؟

بنیاد هستی شناسی: سکولاریسم
بنیاد انسان شناسی: اومانیسم و اصالت انسان دنیوی و این جهانی
بنیاد معرفت شناسی: مبتنی بر روش شناسی روشنگری

مای داریس

گروه آموزشی عصر

www.mv-dars.ir

غلبه سکولاریسم بر فرهنگ غرب چه تأثیری بر انسان داشته است؟

غلبه سکولاریسم بر فرهنگ غرب سبب شده است تا همه ظرفیت های وجودی انسان متوجه آرمان ها و اهداف دنیوی و این جهانی شود. بدین ترتیب، ابعاد معنوی انسان و جهان یا به فراموشی سپرده شده یا به صورتی گزینشی در حاشیه اهداف و نیازهای دنیوی به خدمت گرفته می شود.

مای داریس

گروه آموزشی عصر

www.mv-dars.ir

انواع سکولاریسم

سکولاریسم آشکار:

فلسفه ها و عقایدی را شامل می شود که به صراحت ابعاد متافیزیکی و فوق طبیعی را انکار می کنند. این دسته از عقاید، مکاتب مختلف ماتریالیستی و ماده گرایانه را تشکیل می دهند.

سکولاریسم پنهان : سکولاریسم پنهان شامل دیدگاه ها، فلسفه ها و جهان بینی هایی است که به نفی ابعاد معنوی هستی نمی پردازند؛ بلکه بخش هایی از عقاید معنوی و دینی را در خدمت نظام دنیوی و این جهانی به خدمت می گیرند و از توجه یا عمل به بخش های دیگر سرباز می زنند. نمونه های سکولاریسم پنهان: ۱- جدایی دین از عرصه اجتماعی ۲- مخالفت با نهادهای دینی ۳- نگاه کارکردی به دین (پروتستانتیسم)

تفاوت نگاه سکولاریسم و فرهنگ معنوی دینی به آباد کردن دنیا؟

در فرهنگ معنوی و دینی، آبادی دنیا و این جهان، هدف مستقلى نیست؛ بلکه وسیله‌ای است که در خدمت اهداف معنوی قرار می‌گیرد. اگر افرادی که در بستر فرهنگ دینی زندگی می‌کنند، دنیا را هدف برتر خود قرار داده باشند، از آشکار کردن آن پرهیز می‌کنند و رفتار دنیوی و غیر معنوی خود را با پوشش‌های معنوی پنهان می‌کنند.

اما

در جهان غرب بر اساس هستی‌شناسی سکولاریستی دنیا‌گرایی هدف است، حتی دینداران ناگزیرند رفتارها و هنجارهای دینی خود را با تفاسیر دنیوی و این‌جهانی توجیه می‌کنند.

مای داریس

کتابخانه آموزشی عصر

www.mv-dars.ir

گفتگو کنید ص ۳۹

به نظر شما، آیا عقاید و رفتارهای دینی آثار دنیوی ندارد و آیا بیان آثار دنیوی آنها اشکال دارد؟ در چه صورتی پرداختن به آثار دنیوی عقاید و رفتارهای دینی مشکل ساز می شود؟

عقاید و رفتارهای دینی می تواند آثار دنیوی داشته باشد و بیان آن اشکال ندارد. زمانی که پرداختن با آن فقط برای اهداف دنیوی باشد مشکل بوجود می آید.

مای دارس

کتابخانه آموزشی عصر

اومانیسم و اصالت انسان دنیوی و این جهانی

نگاه فرهنگ غرب به انسان چگونه است و این نگاه چه تأثیری در هنر، ادبیات و حقوق انسانی داشته است؟

اومانیسم، به معنای اصالت انسان دنیوی و این جهانی است. اومانیسم از نتایج منطقی سکولاریسم است. اومانیسم، پدیده‌ای است که در ابعاد مختلف فرهنگ غرب نظیر هنر، ادبیات و حقوق بروز و ظهور یافته است و بعد دنیوی انسان در این امور برجسته شده است. هنر قرون وسطی، بر ابعاد معنوی و آسمانی انسان تأکید می‌ورزید و نقاشان چهره‌های اسوه‌های انسانی را در هاله‌ای از قداست تصویر و ترسیم می‌کردند، اما در هنر مدرن، توجه هنرمندان بر ابعاد جسمانی و زیبایی‌های بدنی آنها تمرکز می‌یابد.

جایگاه انسان و حقوق آن در فرهنگ دینی و قرآنی و تفاوت آن با اومانیسم

- ▶ ۱- در فرهنگ اسلام، انسان به عنوان برترین موجود، نشانه و خلیفه خداوند بر زمین است و انسان هنگامی تحقق پیدا می کند که آدمی از محدودیت های دنیوی خود فراتر رود و هر چه می تواند به خداوند نزدیکی تر شود. تمرکز به ابعاد دنیوی باعث گمراهی و دچار شدن به حیاتی حیوانی یا پست تر از آن می شود.
- ▶ ۲- حقوق انسان در فرهنگ دینی، مبتنی بر فطرت الهی انسان است اما در اومانیسم، حقوق بشر بر مبنای تمایلات طبیعی آدمیان شکل می گیرد.
- ▶ ۳- در فرهنگ های دینی، آدمیان، ابعاد نفسانی و دنیوی خود را در سایه ابعاد معنوی خویش پی می گیرند (انا ربکم الاعلی) اما در اومانیسم غربی انسان مدرن خواسته های دنیوی و این جهانی خود را بدون آنکه نیازی به توجیه الهی و آسمانی داشته باشد به رسمیت می شناسد.

مای دارس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

مقایسه کنید: ص ۴۲ : تفاوت حقوق بشر را در دو فرهنگ دینی و فرهنگ اومانیستی بیان کنید.

حقوق انسان در فرهنگ دینی، مبتنی بر فطرت الهی انسان است و در مقوق دینی بر نیازهای فطری و انسانی او تاکید می شود و صورت معنوی و آسمانی دارد؛ اما حقوق بشر بر مبنای اندیشه اومانیستی، صورتی دنیوی و این جهانی دارد و بر اساس خواسته ها، عادت ها و تمایلات طبیعی آدمیان شکل می گیرد.

مای دارس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

روشنگری و علوم جدید

روشنگری ناظر به روش رویارویی با حقیقت و شناخت است، و موانع شناخت حقیقت و راه وصول به آن را معرفی می کند (معرفت شناسی)

مفهوم عام روشنگری: روشنگری در معنای عام خود، به معنی ”برداشتن موانعی که راه را بر حقیقت بسته اند“ می باشد. در این معنا پیامبران نیز روشنگر بوده اند. در فرهنگ دینی اسلام، عقل و وحی دو پیامبر باطنی و ظاهری برای روشن کردن حقیقت اند.

مفهوم خاص روشنگری: روشنگری در معنای خاص، ناظر به مبنای معرفت شناختی پذیرفته شده در فرهنگ غرب است و در این معنا، روشی از معرفت و شناخت است که با دو مبنای سکولاریسم و اومانیسم همراه شده است. در طول چهارصد سال فرهنگ جدید غرب، صورت های مختلفی از عقل گرایی و **حس گرایی** را پیدا کرده است؛ و وحی و شهود را در شناخت حقیقت، کنار گذاشته است.

مراحل مختلف تحول معرفت شناختی روشنگری در غرب (ص ۴۲ و ۴۳)

قرن ۱۷ و ۱۸

رویکرد عقل گرایانه

قرن ۱۹ و ۲۰

رویکرد حس گرایان و تجربی

اواخر قرن بیستم

افول تجربه گرایی (بحران معرفت شناختی)

پیدایش معرفت شناختی پست مدرن

مای دارس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

اگر روشنگری عام به همراه هستی‌شناسی دینی باشد
چه نتیجه‌ای خواهد داشت؟

▶ روشنگری در معنای عام خود، هنگامی که با هستی‌شناسی معنوی و انسان‌شناسی دینی همراه باشد، با استفاده از وحی و عقل تجریدی و تجربی، تفسیری دینی از انسان و جهان ارائه می‌دهد. در این صورت، تحصیل، تحقیق و جست‌وجوی علمی در سطوح مختلف آن، از ارزش و تقدس الهی برخوردار می‌شود.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.mv-dars.ir

اگر روشنگری با رویکرد دنیوی با شناخت عقلی و حسی و تجربی (معنای خاص) همراه باشد چه نتیجه ای خواهد داشت؟

- ▶ چون وحی را نمی پذیرد به دئیسم یعنی دین بدون شریعت و بدون مذهب لامذهبی ختم می شود.
- ▶ و هنگامی که به شناخت حسی و تجربی محدود شود، نوعی علم تجربی و دانش سکولار را پدید می آورد.
- ▶ این نوع از علم، بدون آنکه توان داوری درباره ارزش ها و آرمان های انسانی را داشته باشد، به صورت دانش ابزاری، در خدمت ارزش های دنیوی و این جهانی انسانی قرار می گیرد که خواسته ها و آرزوهای دنیوی او اصیل شمرده می شود.

مای دارس

گروه آموزشی عصر

www.mv-dars.ir

به نظر شما به چه دلیل روشنگری مدرن با رویکرد

عقل گرایانه خود به دئیسم منجر می شود؟

به دلیل اینکه مرجعیت وحی را نمی پذیرد به دئیسم یعنی دین بدون

شریعت و بدون مذهب لامذهبی ختم می شود و نگاه کارکردی به دین

دارد.

مای داریس

گروه آموزشی عصر

www.mv-dars.ir